

שזכינו לעלות ביה"כ פ במדריגות בעבודתו ית"ש, ולכן נקבע זמנו דווקא בתשרי תיכף לאחר יה"כ.

ביאור טעם מצוות סוכה לדעת ר"א דסוכות ממש עשו להם

אכן כל זה שייך רק לדעת רבי אליעזר (סוכה י"א ע"ב) שחג הסוכות הוא זכר לענני כבוד, (וכן פסקו הטור וש"ע להלכה). אבל לדעת רבי עקיבא שחולק וסובר שחג הסוכות הוא זכר לסוכות ממש שהיו ישראל בונים לעצמם בשעת חנייתן להגן עליהם מהשמש (וכמו שפירש"י שם). עדיין צריך ביאור מהו הטעם שצריך לעשות לזה זכר לדורות, והלא אין בזה שום נס ולא איזה עניין מיוחד של הקפה תחת כנפי השכינה, וא"כ מהו העניין לעשות זכר לזה.

אמנם כדי להבין העניין, יש להקדים ולבאר עיקר הטעם שטרחו ישראל לבנות לעצמם סוכות להגן עליהם במדבר מהשרב והשמש, דלכאורה הדבר תמוה, שהרי הקב"ה עשה עמהם כל כך הרבה ניסים גלויים במדבר וכמוש"כ (דברים כ"ט דה"ה) "לא בלו שלמותיכם מעליכם ונעלך לא בלתה מעל רגלך לחם לא אכלתם ויין ושכר לא שתיתם", וא"כ למה יש להם לטרוח בבניית סוכות, והלא וודאי גם אם הם לא יבנו סוכה, הקב"ה כבר ידאג להם באיזה אופן שלא ייזנקו מהשרב והשמש. ונראה שעם ישראל חששו שייפלו ממדרגתם הרוחנית הרמה ולא יהיו זכאים אז להנהיגה ניסית, ולכן לא הסכימו לסמוך על הנס אלא דאגו לעצמם בכל מה שהיו יכולים שיהיו צרכיהם מוכנים להם עפ"י הטבע. ומעתה יתבאר היטב עומק הזכר ל"סוכות ממש שעשו להם", שנצטוונו לעשות זכר למה שעם ישראל חששו שייפלו ממדרגתם הרוחנית, והטעם בזה הוא כדי שנתעורר אף אנו לשמר את עבודת ימים הנוראים בקרבינו ולא נקל מעלינו את עול עבודת השי"ת לאחר שעברו ימים הנוראים, ונזכור שכמו שעם ישראל חששו ופחדו שירדו ממדרגתם ולכן עשו לעצמם סוכות, כמו כן אף עלינו מוטל לשים לב לאחר יה"כ שלא ניפול ח"ו ממדרגתנו. וא"כ נמצא שיסוד מצוות סוכה לרבי עקיבא הוא כמו שנתבאר לדעת רבי אליעזר - לשמר את העלייה הרוחנית שזכינו לה ביה"כ, לכל השנה, והדברים מאירים.

ביאור תכלית וטעם המצווה לזכור את ענני הכבוד

עיקר מצות סוכה הוא זכר לענני הכבוד שהקיפנו בהם הקב"ה במדבר לאחר שיצאנו מארץ מצרים, (עיין ט"ו ריש ס' תרכ"ה), וראוי להבין למה נצטוונו לעשות זכר מיוחד לנס של ענני הכבוד, והלא הרבה ניסים נעשו לאבותינו במצרים ולא נצטוונו לעשות להם זכר מיוחד במועד בפני עצמו, ומה נשתנה ענני הכבוד שאין מספיק לכוללו בתוך הזיכרון הכללי של כל הניסים שנעשו לאבותינו כשיצאו ממצרים. ונראה לפרש בזה, דהנה טבעו של אדם הוא, שלאחר שעברו עליו ימים הנוראים בפחד ואימת הדין וקבלת עול מלכות שמים, ממהר הוא לפרוק עולו קצת, ואומר לעצמו הנה עד עכשיו הייתי בתוך ימים של עליה ברוחניות, ועכשיו שתמו להם ימי העלייה, אשוב להיות ככל השנה ואתחיל להקל ח"ו בעבודת ה', ולכן קבע לנו הקב"ה את ימים אלו לעשות בהם סוכה זכר לענני הכבוד ונקרא "צילא דמהימנותא", כדי לעורר אותנו שאנו נמצאים תחת כנפי השכינה, ואי אפשר להקל מעלינו אפילו רגע אחד מעול מלכות שמים, אלא אדרבה עלינו להשריש בנפשנו בתוך צילא דמהימנותא את ההשגות והמדרגות שזכינו להם בימים הנוראים. וזהו אותו הטעם שהקב"ה הקיף אותנו בענני הכבוד כשהוציאנו מארץ מצרים, שהרי גם אז ביציאת מצרים יצאנו משעבוד מצרים, והיו עם ישראל עלולים לחשוב - הנה עכשיו שיצאנו מעבודת נעשינו בני חורין, ויכולים אנו להתנהג חופשי כרצוננו, ולכן שלח הקב"ה עמוד הענן שייילך לפניו, להראות להם שהשכינה עמהם בכל רגע, ולא יפרקו עול מלכות שמים מעליהם. ולפי"ז מבואר גם הטעם שסוכה הוא דירת עראי, שלרמז בא שאסור לנו להסיח דעת אפילו לרגע של עראי מהמצויאות האמתית שהקב"ה נמצא עמנו בתמידות.

ולפי"ז נראה ליישב קושיית הטור (ריש ס' תרכ"ה) מדוע נצטוונו לעשות סוכה בחודש תשרי, והלא יצאנו ממצרים בחודש ניסן וכבר אז הקיפנו הקב"ה בענני כבוד, וא"כ היה ראוי לכאורה לעשות סוכות בניסן, אמנם לדברינו מיושב היטב, דהרי עיקר ימי הסוכות הוא להזכירנו שלא נתרפה ממה

מאמר אודות מצוות שמחה בחג הסוכות בזמני קושי כמו בזמני רוחה

(נאמר בשנה שעברה בימי חול המועד, ונדפס כעת לחזק לבבות נשברים לרגל מצב הקורונה ברחבי העולם)

עינויים, ואיך יוכלו להעלות שמחה בלבבם. והשיב להם מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל בהתרגשות ואמר, "היטלר ימ"ש יכול אולי לקחת מאתנו את חיי העולם הזה אבל לא יוכל לגעת בחיי עולם הבא שלנו, אנחנו נקיים מצוות השי"ת בהידור, וגם כי נלך בגיא צלמות - גם כשנהיה ברגע האחרון ממש בתוך כבשן עדיין נשמח בהיותינו יהודים, ובשום פנים ואופן לא ניתן לצורך הנאצי ימ"ש לקחת מאתנו את שמחת החג", וכך דרש מבני הישיבה לשמוח ביותר על שאנחנו עם סגולה של הקב"ה, ולא הניח לבני הישיבה לעמוד מן הצד, אלא הכניסם וסחפם לתוך מעגלי הריקודים. וכך גם בזמנינו - עם כל הצרות שאנו סובלים, מכל מקום אנחנו נשמח בלי גבול שאנחנו קשורים לקב"ה - "ברוך אלוהינו שהבדילנו מן התועים".

מסירות נפש מתוך שמחה בימי המלחמה

וסיפר לי הגה"צ רבי חיים הערש מייזליש זצ"ל, (א.ה. ע"י בהקדמת הגה"צ רבי חיים הערש זצ"ל לספרו "מקדשי השם", שם סיפר את כל דבר המעשה באריכות). שבהיותו באושוויץ בראש השנה שנת תש"ד, התחננו אליו כאלף וארבע מאות ילדים ובחורים צעירים שהנאצים ימ"ש דחקום בתוך בלוק בדרכם למיתתם, שהם רוצים לשמוע קול שופר קודם מיתתם, והרב מייזליש זצ"ל נענה לבקשתם ומסר עצמו לסכנה גדולה כדי לתקוע עבורם בקול שופר, ואמר עמהם יחד הפסוקים שלפני תקיעות, ובפסוק "מן המצר קראתי ק-ה, שאגוהו בבכיות וזעקות נוראות עד שהיה נדמה לו שהקב"ה יאמר "די לי לעולמי", ולאחר מכן הם עוד הפצירו בו שיאמר לפנייהם דברי חיזוק, והוא נשא בפניהם דברי חיזוק בבכיות גדולות, ולאחר מכן תקע להם בשופר שלושים קולות ומיד לאחר התקיעות היה מוכרח לעזוב, אך הם עדיין היו טרודים במצוות - היאך יספיקו לקיים מצוות סעודת ראש השנה, אך לא היה לו מה להיא להם לאכול, והספיק עוד לשמוע איך הם אומרים יחד קריאת שמע, ועוד שמע קול שירה מהם - איך הם שרים בשמחה "ברוך אלקינו שבראנו לכבודו", ומיד לאחר מכן יצאה נשמתם בטהרה - ובתוך שעתיים כבר היו כולם בגן עדן. וזהו גבורת עם ישראל לדורותיהם, ששמחים בקב"ה עד הנשימה האחרונה, ולא ויתרו על קיום מצוות השי"ת מתוך שמחה גם במצבים הקשים ביותר.

א.ה. בעקבות המצב עם התפשטות מחלת הקורונה בארץ ישראל וברחבי העולם, כאשר רבים מצפים לישועת ה' הרפואה ולחנמה, הננו להביא מאמר שדיבר מרן רבינו שליט"א בשנה שעברה על חובת השמחה בזמני קושי כמו בזמני רוחה, כשבדבריו הקדים לדבר על מעלת מצוות שמחה בקיום המצוות באופן כללי, ואח"כ עורר על קיום המצווה בזמני קושי במיוחד: "השמחה בקיום המצוות היא יסוד הדת, ובתורה כתוב הרבה קללות בפרשת כי תבוא, וכולם הם "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל", (דברים כ"ח מ"ז). והארו"י הקדוש גילה שכל המדריגות שלו, קיבל וזכה מכח השמחה ששמח מאוד מאוד בכל מצווה. ובאמת אם יתבונן האדם בזכות הגדולה שזיכהו הקב"ה לשרת את המלך ב"ה בעצמו בכל עת שירצה, בוודאי יתמלא שמחה לאין קץ, שהרי אפילו המלאכים אינם זוכים להקדיש את שמו של הקב"ה בכל עת, אלא יש שזוכים לזה פעם בעשרות שנים, ויש שאינם זוכים לזה אלא לעיתים רחוקות יותר, ואילו אנו זוכים לשרת את הקב"ה בכל עת וזמן, ולומר קדושה בכל יום כמה פעמים, ועונים אנו 'אמן' ו'ברכו' ומזכירים שם ה' הרבה פעמים בכל יום, וצריכים אנו לשמוח שמחה עצומה על שבחר בנו הקב"ה לעמו, וקידשנו במצוותיו, וזיכנו על ידי קיום המצוות לחיי נצח. וזכורני שקודם המלחמה כאשר היה הגה"ק רבי אלחנן זצ"ל אצלינו בלונדון, ראיתי איך הוא רוקד בכוחות עצומים כאברך צעיר במשך כשעה וחצי רצופות מתוך שמחה עצומה ומופלגת, (ושורר הניגון "אב הרחמן שמע קולינו העלף שוין אלע יידען, זאל שוין זיין די גאולה, משיח זאל שוין קומען").

והנה האמת היא - שבמצבינו היום הזה אולי קשה לשמוח, ובפרט בראותינו כאשר שונאי ה' מחרפים שם ה', והשכינה הקדושה שרויה בצער, אמנם זוכר אני בשעה שלמדתי בישיבת מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל - בשנות השואה האיומה, כאשר רוב הבחורים הוריהם ובני משפחתם נשאו במלחמה בפולין או בהונגריה ועמדו בכל רגע בסכנת מוות כפשוטו רח"ל, ובניהם שבישיבה ידעו שהוריהם ואחיהם מעונים ונמצאים בסכנת רציחה בכל רגע, ובחג הסוכות באו לרבי משה שניידער זצ"ל וטענו שאינם יכולים להעלות שמחה בליבם במצב כזה שאינם יודעים אם הוריהם נמצאים עדיין בין החיים, וגם אם הם עדיין בחיים הרי הם בוודאי מעונים ברעב ועוד

נתרם לע"נ הרב יוסף צבי זצ"ל בן הרב יעקב עוזר שבידלחט"א, מתלמידי ומקורבי מרן רבינו שבידלחט"א, קירב לבבות רבים לעבודת ה' והיה מבטל עצמו לדעת תורה ומתייעץ תמיד עם מרן שליט"א בפעולותיו הרבים למען כבוד שמים. מרן שליט"א הספידו לאחר הסתלקותו, והפליג בשבחו שמסר נפשו לתורה ולא הסתכל ימין או שמאל אלא רק על רצון אבינו שבשמים, נלב"ע כ"ה תשרי תש"פ, ת.נ.צ.ב.ה.

מאמר על יסוד עניין "דירת עראי" – עיקר תכלית חיי היהודי על עולם הבא

ונראה בביאור העניין, דכיון שיסוד ועיקר מצות סוכה הוא לצאת מדידת קבע לדירת עראי, וכדי שנבין שכל חיינו כאן בעולם הזה הם חיים עראיים לעומת חיי נצח, לכן מצד הסברה היה ראוי לומר שהמצווה איננה שייכת בגר, שהרי הגר בלא"ה בחר מבחירתו החופשית את העולם הבא כתכלית חייו, והוא אינו צריך לעורר ולהזכיר לעצמו על ידי מצוות סוכה שהעולם הזה הוא דירת עראי, כיון שמעצמו הוא זוכר יסוד זה על ידי בחירת העולם הבא כתכלית חייו, ולכן הזהרתו תורה שאעפ"כ מזהר הוא לעורר עצמו ולחוש זה העניין במצוות סוכה.

א

יסוד חג הסוכות הוא להמשיך את הסוכות לכל השנה כולה

בתורה"ק (בראשית ל"ג י"ז) "ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות על כן קרא שם המקום סכות", ובפשוטו הדבר תמוה מאוד למה קרא למקום סכות, והלא רק למקנהו עשה סכות, אבל לעצמו עשה בית, וא"כ היה ראוי לקרוא למקום ע"ש ביתו ולא ע"ש מקנהו.

ונראה שיעקב אבינו רמז לנו כאן יסוד גדול, שגם חיי קבע בבית הם עראי כמו בסוכה, שכל העוה"ז הוא עראי ביחס לחיי העולם הבא שהוא העיקר, ולכן קרא שם המקום סכות כדי שנזכור תמיד שאפילו כשנמצאים בבית, זהו חיי עראי כמו סוכה.

וידוע המעשה עם ה"חפץ חיים", שפעם הגיע גביר מאמריקה לבקר אצלו, והיה סבור שביתו של גדול הדור יהיה בית מפואר כראוי לכבוד התורה, וכשהגיע לביתו השתומם כשראה שהחפץ חיים גר בבית קטן כמו צריף, פשוט מאוד, ואין שם רהיטים אלא רק כמה כסאות ושולחן. שאל הגביר את החפץ חיים למה הוא חי ללא רהיטים, השיב לו החפץ חיים "היכן הרהיטים שלך? אמר לו הגביר בבית יש לי רהיטים מפוארים, אבל עכשיו כשאני הולך בדרך אין כדאי לי להביאם עמי, השיב לו החפץ חיים, גם אני בדרך, ואמנם אני גר בארץ אבל זהו רק בדרך עראי ואין כדאי לי לקנות רהיטים לבית.

וכעין זה הוא עובדא בהגה"ק רבי יהושע ליב דיסקין זצ"ל, שפעם הגיע לירושלים הגביר הנודע ר' אנשיל רוטשילד זצ"ל מפרנקפורט, וביקש שרוצה לבקר את גדול הדור, והציעו לו לבקר את הגה"ק רבי יהושע ליב דיסקין זצ"ל, ואכן נכנס אצלו וראה שגר בבית ריק כמעט בלי רהיטים, ותמה ואמר שמעתי עליך שאתה ראש בני ישראל, וא"כ למה אתה גר בדירה כזאת, והשיב לו הגה"ק "מה ששמעת לאמר שאני גדול כ"כ בתורה טעות היא בידך, אמנם המעט שאני כן יודע זהו רק מפני שאני גר בדירה כזאת, שאילו הייתי גר ומתעסק בדירה יפה כפי שאתה מציע, גם את המעט הזה שזכיתי להיות לא הייתי.

פנינים שונים באגדה בענייני חג הסוכות

ונראה בביאור הדבר על פי מה שאמר הגר צדק הקדוש מווילנא קודם שנשרף על קידוש ה' כשלא נכנע לרצון משפחתו לשוב לנצרות, דהנה סמוך ממש לשריפתו ביקשו ממנו השורפים שלא יתנקם בהם לאחר מותו, והתנצלו שהם לא אשמים במיתתו אלא הם רק מקיימים את הפקודה שקיבלו ממשפחת המלוכה לשרפו. והשיב הגר צדק ואמר להם: "וכי אתם סבורים שכאשר אעלה לשמים אני עוד אחשוב על הנקמה בכם, והלא למה הדבר דומה, לבן מלך יורש העצר שכשהיה ילד קטן שיחק עם חבריו הילדים בחול ואבנים, ותוך כדי המשחק זרק אחד הילדים איזה אבן ופגע בו, ואמר לו בן המלך "כאשר אגדל ואהיה מלך אז אנקום בך", והנה פשוט שכאשר גדל ונעשה מלך כבר לא עניין אותו כלל דברי הבל כאלו בשעה שכל המלוכה שלו, ואמר להם הגר צדק, כאשר אגיע לעולם האמת ואזכה ליהנות מזיו השכינה, הנקמה תיחשב בעיני כהבל וריק שאין בו ממש, שהרי אזכה אז לתענוג אמיתי שאין כמוהו - להתענג מזיו השכינה, והנקמה תיחשב אצלי כמשחק ילדים שאינו תופס מקום אצל מלך רם ונישא. והוסיף הגר צדק ופירש עפ"י את הפסוק (תהילים קי"ז א') "הללו את ה' כל גוים שבחווהו כל האומים כי גבר עלינו חסדו", אשר בפשוטו אינו מובן כלל מה העניין של אומות העולם להודות לקב"ה על הניסים שנעשים לישראל, (עי' פסחים קי"ח ע"ב), וביאר הגר צדק עד"ז, שבשעה שעם ישראל זוכים להטבה מהקב"ה אז לא מעניין אותם כלל להתעסק בנקמה בגוים, ולכן שמחים הגוים על חסדהו וגובר על ישראל, כי על ידי זה עם ישראל אינם נוקמים ואינם לוחמים כנגדם לעשות להם רעה. ועפ"י יש לברר הטעם שאנו מקריבים שבעים פרים לאומות העולם בחג הסוכות, כי בסוכות זמן שמחתנו שאנחנו עובדים את הקב"ה באהבה ובשמחה, אנחנו כל כך שמחים עם הקב"ה, עד שמרוב התענוג וההנאה הגדולה, לא מעניין אותנו הנקמה באומות העולם, ויתרה מזו, אנו גם מסכימים שהקב"ה ייתן להם איזה הטבה מועטת, ולכן אנו מקריבים קרבנות גם בשבילם, שאין מזיק לנו כלל שיהא להם הטבה בשעה שאנחנו כל כך דבוקים ושמחים בקב"ה.

דירת עראי היא המבחן לעיקר משמעות חיי האדם בעולם הזה

[א] בגמ' בע"ז (ג' ע"א) מבואר שלעתיד לבוא ייטענו אומות העולם שגם הם רוצים לזכות לחיי העולם הבא, והקב"ה נותן להם את מצוות סוכה לקיימה, ומיד כל אחד ואחד מהם עושה סוכה בראש גגו, והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה כתקופת תמוז, וכל אחד ואחד מהם מבעט בסוכתו ויוצא, ע"כ. וראוי להבין למה בחר הקב"ה דווקא את מצוות סוכה לבחון על ידי את אומות העולם יותר מכל המצוות.

ונראה בביאור העניין שבאמת מצוות סוכה היא אבן פינה ויסוד לכל חיי האדם, שהרי הסוכה צריכה להיות "סוכת עראי" כדי שנשריש בקרבינו שכל העולם הזה הוא עראי לעומת חיי נצח שנזכה בהם לעתיד על ידי תורה ומצוות שנאסוף כאן בעולם הזה, [וכמו שנאמר (דברים ט"ז י"ג) "חג הסוכות תעשה לך", והיינו שהסוכה תהיה "לך" - ללמדך שהעולם הזה הוא עראי בעלמא], ולכן כאשר באים לבחון את אומות העולם אם הם ראויים לחיי העולם הבא, יש לבדקם בתכלית חייהם ומהו משמעות עיקר החיים שלהם, ומצוות סוכה היא המצווה שעל ידי אפסר לבחון אותם מהו יסוד חייהם - עוה"ז או עוה"ב, וכאשר הם בעטו במצוות סוכה, הם הוכיחו בזה שתכלית חייהם הוא העוה"ז ואינם מסכימים לקבל שחיי העוה"ז הוא עראי, וממילא אינם שייכים כלל לזכות לחיי העוה"ב.

[וזהו מה שנאמר בתורה (ויקרא כ"ג מ"ב) "כל האזרח בישראל יישבו בסוכות", והדגישה תורה האזרח ב"ישראל" כי הגויים אינם שייכים כלל למצוות סוכה מאחר שתכלית חייהם הוא עולם הזה, ואין להם שייכות למצוות סוכה שמצוותה הוא לקבוע שחיי העוה"ז הם עראי].

ומה שהקב"ה ניסה אותם דווקא באופן זה שהקדיר עליהם חמה, נראה דהיינו משום שהמבחן האמתי לאדם הוא דווקא אם הוא מסוגל לחיות חיי צער עבור קיום המצוות, שאם מתרצה לחיות חיי צער בעוה"ז עבור קיום המצוות, הרי בהכרח שהחזיר לנפשו שהעיקר הוא עוה"ז וכדאי לו להצטער כאן בעולם הזה כדי ליהנות לעתיד בחיי נצח בעולם הבא, ולכן עיקר המבחן של אומות העולם היה בשעה שהקב"ה הקדיר עליהם חמה - והוקשה עליהם מאוד קיום המצווה, וכאשר בעטו במצוות סוכה, הוכיחו בזה שהנאה רגעית בעולם הזה שווה אצלם הרבה יותר מחיי נצח, ובזה הוכיחו על עיקר מהות חייהם שאינם שייכים לעולם הבא.

ב

יסוד מצוות סוכה – דירת עראי

בתורה"ק (ויקרא כ"ג מ"ב) "וכל האזרח בישראל יישבו בסוכות", ואמרו חז"ל (ספרא י"ב י"ז, והובא ברש"י) 'בישראל לרבות את הגרים', ובפשוטו תמוה מאוד מדוע הוצרכה תורה להזהיר גרים במצוות סוכה יותר משאר מצוות.

עניין ניסוך המים

ניסוך המים היה נעשה בשמחה בבית המקדש, ועל זה היו קובעים "שמחת בית השואבה" בחג הסוכות, וצריך ביאור מהו תוכן השמחה המיוחדת בניסוך המים. ונראה בביאור הדברים, שבניסוך המים לפני ה' מונח הכרזה שאפילו המים שנראה דבר הטבעי ביותר ששייך, [שאין בו טעם או מראה מיוחד, אלא הוא דבר פשוט בלא טעם או מראה], גם הוא חי וקיים מכוח דבר ה', ואין שום טבע בעולם אלא הכל נס, ועל זה היה גודל השמחה בניסוך המים - שהביאו את הבריאה לתכליתה על ידי הכרה ברורה שאין שום טבע בעולם, וכמו שכתב הרמב"ן בסוף פרשת בא, "שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, מלבד שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו".

הדרך לזכות להגעת האושפיזין

הנה בזוה"ק איתא דהאושפיזין באים לסוכה רק אם מזמינים אותם, ונראה דאין הכוונה שאומרים הנוסח של עולו אושפיזין, אלא הכוונה שמכינים עצמינו להיות ראויים שיבואו לסוכה, וזהו על ידי שיקבל על עצמו לנהוג במידה הנוהגת באותו היום, ולמשל בהזמנת אברהם אבינו יקבל על עצמו מידת החסד, ובהזמנת יצחק אבינו יקבל על עצמו מסירות נפש - הרומז על מידת הגבורה, וכן בהזמנת יעקב אבינו יקבל על עצמו תורה דהיינו אמת, וכן הלאה על זה הדרך, ובזה אנו מראים שרצוננו להתקרב לגמרי להקב"ה ולבטל כל המחיצות המבדילות, ואף אם לא זכינו לזה ואין אנו אווזים בדרגות האושפיזין אמנם אנו מראים שאנו משתוקקים למדריגות אלו, ועי"ז זוכים להביא את האושפיזין בסוכה.

שבעים פרים לאומות העולם - מתוך שמחה ודבקות בקב"ה

בחג הסוכות היו מקריבים בבית המקדש שבעים פרים, ומבואר בגמ' (סוכה נ"ה ע"ב) שזהו כנגד אומות העולם, ובפשוטו הדבר תמוה מאוד מה לנו ולהם בעת שמחתנו, ואיך מתערבים הגוים בחג שמחתנו בקב"ה.

הידורים ודקדוקי הלכה במצוות אכילה בסוכה בלילה הראשון – מתוך ספרי רבינו שליש"א

טו הנהגים לברך "לישב בסוכה" בקידוש, ידקדקו לכתחילה שלא לדבר לאחר הקידוש – עד לאחר גמר אכילת כזית ואו כביצה⁽¹⁾ שיואלץ זה יד"ח אכילה בלילה ראשון. מיהו אם שח אינו חוזר ומברך. (תשובה ח"ד סי' פ"א).

אכילת חלות בלא תוספת שמן

יז יש מדקדקים שלא ללכת ידי חובה בלילה ראשון דסוכות ע"י אכילת 'חלות' המזויים בשוק, כי הם נאפים עם שמן ותוספות כדי לתת בהם טעם, ולדעת הסו"ע יש לחוש שזהו פת העשויה בביסנון שלהלכה שאין יואלץ זה יד"ח בלילה ראשון דסוכות, ועכ"פ לא יאכל 'חלות' מתוקות' בדבא ודלי דלעת השו"ע ברכות מזונות ואין יואלץ זה המורה, וכמו כן ללעת הפת"ג (סוף סי' תרמ"ג) אין יואלץ ב'חלות' כיון שאין זה לחם עוני, וע"כ יש מדקדקין לאכול לחם או פיתות בשיעור כזית או יותר מכביצה, כי הם נאפים ללא שמן או ביצים. וע"י מועדים ומגעים ח"א סי' פ"ד. והמהדרים בכבוד המועד אופים במיוחד חלות גדולות ונאות כראוי לכבוד המועד, הגאפות רק מקמח ומים ללא תוספת, וא"כ כן נהג הספרי"פ לע"ל, וכן נוהג רבינו שידלחט"ו⁽²⁾ ובזה יואלץ את המורה לכתחילה, וגם יש זה "כבוד המועד".

אכילה בלא תערובת בדברים המלפתיים בהם את הפת

יח נחלקו הפוסקים אם יש להימנע מלאכול את הכזית ראשון ואו יותר מכביצה⁽³⁾ שיואלץ בו ידי חובתו, יחד עם דברים המלפתיים את הפת – כמו גרים או תבלין וכיו"ב. לדעת ה"ד אליהו⁽⁴⁾ שאין לאכול עם דברים המלפתיים את הפת כיון דלפינן ט"ו ט"ז מחג המזות והוי כמזה שאכלה עם דבר הרשות ללא יד"ח, אבל כמה פוסקים לא החמירו בזה – וכן גם סיפר לי הגר"ז⁽⁵⁾ אויערברוך ז"ל שגאון רבי דוד ברה"ז ז"ל העדיף לאכול בלילה ראשון דסוכות פת ביחד עם גרים, דע"ז הוא אכילה דשמחה, ויש זה שמחת יו"ט. ולמעשה נראה שבכזית ראשון ראוי לחוש בספיקא דאורייתא ולאכול פת דווקא בלא תערובת דברים אחרים, אבל מה שאוכל רק כדי להשלים לשיעור כביצה יכול לאכול גם עם דברים המלפתיים. (וע"י בתשובה ח"ד סי' ר"ג בטעם הדבר, וע"ע במו"ז ח"א סי' פ"ד).

אכילה ברישיבה

יט בלילה הראשון יזהר לאכול בשיבה דווקא ולא בעמידה, דבישיבה הוי טפי תשבו כעין תדורו. (וע"י תשובה ח"ד סי' פ"ה).

לאכול בזמן שהוא ודאי לילה

יג יאכל רק משעה שקבר ודאי לילה, וע"כ הנהגים להחמיר כר"ת בדאורייתא, ימתינו בלילה סוכות עד זמן ר"ת, אבל יזהרו לאכול קודם חלות (וכמבואר ברמ"א סי' תל"ט סעי' ג').

ירדו גשמים בלילה הראשון

ידן אם ירדו גשמים בלילה הראשון, לדעת הרמ"א (סי' תל"ט סעי' ה') שחייב לאכול בסוכה כזית גם בשעת ירידת גשמים, אמנם לדעת הגר"א כשהגשמים יורדים אינו יכול לקיים כלל המצוה לאכילה בסוכה כיון שאין לזה שם סוכה, ולכן אם ירדו גשמים אפילו אם הלך לישון והפסיק לרדת גשמים רצף לקום ממיטתו וליכך לאכול בסוכה לקיים המצוה של אכילה בלילה הראשון. ואם מכיר שבסוכת חצירו אין גשמים מזלפים כגון שיג שם הרבה סכך, כריך ללכת לסוכת חצירו לקיים המצוה בלילה הראשון.

חובת חולה בסוכה

טו חולה בלילה הראשון, אם עלול להחמיר מצדו על ידי שישב בסוכה, לא יכך לאכול בסוכה אמנם בלא זה יאכל בסוכה. (תשובות והגהות ח"ג סי' ר"ט).

דקדוקי הלכה הנוגעים להושענא רבה

יד מנענע הערבה לפני שחובט וכשיטת רש"י וכמבואר ברמ"א (סי' תרס"ד), ויש נוהגים לנענע לכל האדדים כלולב, ונמא סדר המורה בהושענא רבה – לכיון ללכת בנטיילה, לנענע, ואח"כ לחבוט בקרקע חמש פעמים כמנהגנו ויאלץ כדון.

יז נראה דכיון שעיקר מצוות ערבה בהושענא רבה היא מנהג, ונהגו אף בנשים, הרי חיוב נשים במצוות ערבה חמיר טפי, שדומה לאנשים שיסוד חיובם הוא מחמת מנהג. והמנהג שאפילו קטנים ממש לוקחים ערבה בהושענא רבה, (וע"י במועדים ומגעים ח"א סי' ז"א).

יח יש נוהגים היום לחוקק הושענא למעלה על ארון הקודש, ובפשוטו הטעם כיון שאין לפסוע עליהן ולנהוג בהן מנהג בזיון ולכן מניחים אותם על גבי ארון הקודש, ונראה לבאר עוד לשיטת הפוסקים שבמקדש אחר הנטיילה זוקפין אותם ע"ג המזבח, שלרמז כל זה לנו מניחין אותם אחר הנטיילה על ארון הקודש שהוא כמקום מוצח בזמן הזה, (ויש מפקקים לאסור מדינא להניח ערבות על ארון הקודש משום בזיון דארון הקודש, ולדבריו יש בדבר זה קצת רמז וזכרון אולי שרי, ובפרט אי נימא מאחר שהמנהג כן, יש לומר דהוי כתנאי מעיקרא).

יט יחייב בהושענא אגוד של הולב למעלה אבל לא של כל הולב, ולא לפני הנטיילה אלא רק לפני אמירת הושענא.

לכוון זכר לענני הכבוד

אז לדעת הב"ח (סימן תרכ"ח) שצריך לכוון בשעת מצוות סוכה, את טעם ותכלית מצוות הישיבה בסוכה שהוא למען נדע ש"בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים", ואם לא כיוון כן לא ילא את המצוה כתיקונה. ולכן כל אחד יזהיר את כל המסובין אלו שיהיו לכוון בשעת האכילה לקיים מצוות עשה לאכילה בלילה הראשון, ושיזכרו גם את טעם המצוה שהיא כדי שזכור את ענני הכבוד שהקיפנו הבורא ית"ש.

אמירת "אני ה' אלוהיכם"

בז בסידורים מובא הגוסח לומר כשנכנסים לסוכה "הריני מוכן ומזומן לקיים מצוות סוכה כאשר זוני הבורא יתברך שמו, בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל". ונראה שיש להוסיף את סוף הפסוק "אני ה' אלוהיכם", שהלא קיי"ל שאסור מן הדיון להפסיק פסוק ללא פסקיה משה, ועוד שזהו חלק מהציווי ללמען ידעו דורותיכם – שנדע לדורות שה' הוא האלוהים המשגיח עלינו והנהיג אותנו בענני כבוד (מועדים ומגעים ח"ב סי' פ"ה).

כוונה לצאת ידי המצוה של ליל ט"ו

ג האכילה בסוכה בליל ט"ו ראשון חובה. וכתב החיד"א שאם כיוון רק לשם מצוות סוכה ולא כיוון לשם מצוות עשה לאכילה בלילה הראשון, לא ילא וצריך לחזור ולאכול, שזהו מצוה מיוחדת מלבד מצוות סוכה שצבכ שבעה.

לכתחילה ראוי לאכול כביצה

ד נחלקו הפוסקים מהו השיעור שצריך לאכול בלילה הראשון – כזית או קצת יותר מכביצה, וראוי להחמיר ולאכול קצת יותר מכביצה.

ראוי לא לצמצם אכילתו

ה שיעור 'כזית' תלוי במידה ולא במשקל – כפי שאר שיעורי התורה התלויים במידה, אמנם שיעור 'כביצה' אפשר שכלאי להחמיר לפי משקל וכיון שיסוד שיעור כביצה תלוי בכדי שביעה, וע"כ אין ללמנע השיעור לחם שאוכל, וכן ראוי אלל לדיקים בלילה הראשון שאכלו הרבה לחם בלא דברים המלפתיים את הפת כדי לקיים את המצוה בשופי בלי שום נדנד ספק.

מהירות האכילה

ו כתבו האחרונים שלא ישהה באכילת הכזית ואו יותר מכביצה⁽⁶⁾ שיואלץ בו ידי חובתו יותר מכדי אכילת פרס, והיינו ד' מינוט לחומר, אמנם יש (מטה אפרים סי' תפ"ה סק"ג) שהחמירו שצריך לכתחילה ללעוס ולבלוע צבת אחת ממש כמו במנהג, ועל כן אם אפשר לו ראוי להשתל לאכול לכל הפחות שיעור כזית צבת אחת, והגשאר עד יותר מכביצה ילא בתוך שיעור אכילת פרס. (וע"ע תשובה ח"ג סי' ר"ב אות ג').

מ"ע קיומית בכל מה שאוכל בלילה הראשון

ז אף שיואלץ בכזית ואו במעט יותר מכביצה⁽⁷⁾ ידי חובת אכילה בלילה ראשון, מ"מ יש מצוות עשה קיומית בכל מה שאוכל בלילה ראשון דסוכות. (מועדים ומגעים ח"א סי' פ"ד).

לא ישיה באמצע אכילת כזית ראשון

ח ראוי להימנע מלדבר באמצע קיום מצוות אכילת כזית ראשון בליל סוכות. ובספר "פאר עץ חיים" כתב שאם סח באמצע אכילת כזית דעתו נוטה שאינו יואלץ ידי חיובו.

אז נהגו חסידים ואנשי מעשה לקרוא בליל הושענא רבה כל סדר משנה תורה מתוך ספר תורה דווקא, וטעמם נראה שאם יקראו מתוך חומש אף שמקיימים זה מצוות לימוד תורה, מ"מ לא נקרא "קריאת מקרא". (וע"י תוס' שבת קטו. ד"ה לא) בשם רבינו פורת דלאס קורין מקרא מתוך כתב ולא מס"ת הוה כבע"פ, וסוד הלילה לקרוא 'מקרא' והיינו מס"ת, אף שבעלמא התירו לקרוא מכל ספר היינו מפני "עת לעשות לה'", אבל המורה כתיקונה הוא מספר תורה דווקא).

בז אף שצבכ קריאה בתורה כגון בליל שמחת תורה, הקריאה צבבור מחייבת ברכה אע"פ שאין הקריאה חיוב, מ"מ נראה דקריאה בספר תורה בהושענא רבה איננה מחייבת ברכה משום שגדר קריאת התורה הזאת אינו קריאת צבבור אלא קריאת יחיד, רק כיון שצבכ יחיד אין לו ס"ת לבד ע"כ קוראים כולם יחד, ולכך לא נהגו לברך, (וע"ע תשובה ח"א סי' ט"ז).

ג עיקר מצוות נטיילת ערבה בהושענא רבה, היא בנטיילה עצמה וכמו בנטיילת ד' מינים, והחבטה או הנענוע היא גמר המצוה, ולכן ראוי לכיון בנטיילתו שהנטיילה עצמה תהיה לשם מצוות ערבה, וכן כשנוטל הערבה יטלנה דרך גילתה דוקא, ואם היפך הערבה כשראשה כלפי מטה לא ילא המנהג שתיקנו הנביאים ליטול ערבה בהושענא רבה.

מרן רבינו שליש"א העתיר בתפילה בימים נוראים על התורמים והמסייעים לקופה הקדושה "והחזקת בו" במודיעין עילית, ובע"ה, יעתיר מרן בתפילה אף בהושענא רבה על כל התורמים והמסייעים, למסירת שמות לתפילת מרן רבינו שליש"א ביום הושענא רבא, ניתן להתקשר לקופה הקדושה "והחזקת בו", במס' 1800232333

ברכת מזל טוב לידידינו הרה"ג ר' ישראל מאיר שטרנבוך שליט"א בן הגאון רבי אשר בן ציון שטרנבוך שליט"א נכד למרן רבינו שליש"א, לרגל היכנס בנו בכורו הבה"ח אליהו הי"ו לעול תורה ומצוות

עובדות והנהגות בענייני חג הסוכות שראה וקיבל מרן רבינו שליט"א מרבנותיו גדולי הדור זצ"ל

וסיפר לי הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, שדברי אב"ז זצ"ל הגיעו לחכמי התורה כמים לנפש עייפה לסתום את פי המשכילים.

שיעור האכילה בלילה הראשונה דסוכות

[ח] בזכרוני שהייתי אצל כ"ק האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג זצ"ל בליל ראשון של סוכות, וראיתי שאוכל הרבה פת בכדי אכילת פרס, [ואכל בלא דברים המלפתים את הפת, והיה כולו אפוף בשרעפי קודש בהתלהבות ואש קודש], וסיפרו לי חסידיו ששאלו אותו למה הוא מדקדק לאכול שיעור גדול כ"כ, והשיב להם שלעצמו הוא מדקדק לצאת המצווה גם כשיטת הרמב"ן במלחמות (סוכה יא) שמצדד דאפי' אכילת שני ביצים פטורה מהסוכה, ולכן מדקדק לאכול יותר משני ביצים בכדי אכילת פרת.

הנהגת החפץ חיים בנענועים בהלל בשעה שלא היה אלא אתרוג אחד

[ט] בנו של החפץ חיים העיד שבזמן מלחמת העולם הראשונה לא היה למרן החפץ חיים זצ"ל אתרוג כשר לברכה, ורק לאחר מאמצים מרובים השיג אתרוג משנה שעברה, ועליו בירך ויצא ידי חובתו, אך בהלל לא נטל את המינים ולא נענע אותם, והסביר טעמו ונימוקו, דהואיל שאין בנמצא ד' מינים, ע"כ אם יהא הוא היחיד שינענע בשעת ההלל יצטערו האנשים האחרים שאין בידם לעשות כמותו, ואסור לו לצער הזולת ולעבור על כמה לאוין ועשין, משא"כ הנענועים בעת אמירת ההלל אינו מעיקר הדין.

אמירת "הודו לה'" בשעת הנענועים לאחר הברכה

[י] בצעירותי כשהייתי בלונדון, ראיתי שהגאון רבי שלום שניטצלער זצ"ל אב"ד טשעבא נהג כשבירך על הד' מינים לפני התפילה, שהיה אומר אז "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" בשירה ובזמרה כמו בהלל בכל רוח תיבה אחת, ואמר שכך נהגו רבותיו זצ"ל, (ובשעתו אמרתי לו שהדבר זר אצלי, שלא ראיתי נוהגין כן, אמנם אח"כ ראיתי שיש לדברים אלו שורש, ובפרט לדין שנוטלים לפני התפלה ולא לפני הלל, ומשום דעיקר מצות נענוע היא עם הלל ושבח דוקא שנאמר אז "ירננו" עצי היער וסמין ליה הודו לד' וכו', ולכן לדעת הרמב"ם עיקר מצות לולב כהלכתה הוא בנענוע בהלל, וכלשונו (פי"ז דלולב ה"ט) "ומצוה כהלכתה שיגביה אגודה של שלשה מינין בימין ואתרוג בשמאל ויוליך ויביא וכו', והיכן מוליך ומביא בשעת קריאת ההלל בהודו לד' וכו', והיינו טעמא שעיקר המצוה דלולב היא להלל ולשבח להקב"ה בעת נטילת לולב, וכמו במקדש שעיקר המצוה כל ז' היא השמחה עם לולב, כדכתיב "ושמחתם לפני ד' אלקיכם שבעת ימים", ועי' במדרש שוח"ט בפס' הודו לה', נמצא לפ"ז הדנענועים כהלכתם הוא כשמנענע ושבח ואומר הודו לה' שמצות נענוע בלקיחה בשיר ושבח, ומיהו כמדומני שלא נהגו כן).

הוראת החזון איש כשנפסל האתרוג קודם שחזר לידיו

[יא] עובדא איש רבינו החזון איש זצ"ל בשנה האחרונה לחייו סמוך לפטירתו, שורבים אצל לזכות ליטול את האתרוג שלו בברכה, ובראותו שקהל רב באו, הקנה את האתרוג לאחד ממקורביו במתנה על מנת להחזיר עם זכות ליתנו לאחרים, והלה נתן את האתרוג במתנה על מנת להחזיר לציבור הגדול שהיה שם. והנה כאשר סיימו כולם ליטול, לאחר שכבר החזירו את האתרוג לידיו אותו מקורב של החזון איש [אשר קיבל מתחילה את האתרוג על מנת לתתו לכולם], נפל האתרוג ונשבר הפיטם ונפסל טרם שהחזירו לחזו"א, והיו שהעירו, דקיום התנאי ש"על מנת שתחזירהו לי", מתפרש דווקא שיחזירו כשר ולא פסול, ומאחר שהאתרוג לא חזר לידיו של החזון איש בהיותו כשר, לא נתקיים התנאי ונתבטלה מתנתו של החזון איש ונתברר שכל הציבור לא יצאו ידי חובתם, ורצו לשלוח שלוחים שיחזירו בכל העיר שכל אותם שסמכו רק על אתרוגו של החזון איש, לא יצאו ידי חובתם ויחייבין ליטול עוד הפעם. אמנם בטרם עשו מעשה שאלו את פי החזון איש, והשיב להם שמדינא יצאו ידי חובתם, אלא דלמיחש מיבעי, ולכן הנמצאים שם יחזרו לקיים המצווה בלי ברכה על אתרוג אחר, אבל אין צורך לפרסם הדבר ברבים לכל אלו שכבר יצאו באתרוג שלו.

(ובטעמיה דהחזון איש יש לומר דאותו מקורב היה שלוחו של החזון איש לתת לכולם לקיים המצווה ע"מ להחזיר, וכיון שהחזירו לו את המינים הרי זה כאילו החזירו אותו למשלח - זה החזון איש, דינא אריכתא הוה וא"כ נתקיים התנאי בהחזרה זו, ועוד יש לומר דגם אם לא נתקיים התנאי בכלהו, אבל ידוע דמהני מחילה בתנאי, (ובטעם הדבר ביאר הרא"ש בתשובה נכ"ל מ"ו ס"ב ב') דתנאי מילתא אחרתא), וא"כ כיון שהחזון איש מוחל על קיום התנאי - ומסכים שכולם יצאו ידי חובתם אף אם לא יחזירו לו את האתרוג, שפיר יצאו ידי חובתם דהא איכא מחילת התנאי, אלא דדבר זה צ"ע אי מהני מחילה כלפי מה שהיה למפרע עד המחילה).

צפייה לקיום מצוות ד' מינים

[יב] מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל היה יושב ומצפה ביו"ט ראשון של סוכות זמן מה לפני הנץ מתי תבוא לידו מצוות ד' מינים, ומיד אחר הנץ עמד ובירך ונענע כדיון.

הוצאת אתרוג של שמיטה מארץ ישראל לחוץ לארץ

[יג] שמעתי מזקני הגרש"ז פינס זצ"ל שכאשר היה בשוויץ במוצאי שביעית, שלח לו הגאון רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל (ראש ישיבת חברון) אתרוג מארץ ישראל לשוויץ, וזקני זצ"ל הקפיד שישלחו לו בחזרה תיכף אחר סוכות, שבזמן הביעור צריך שתהא בארץ ישראל, וכתב לו שאף שבעלמא אסור להוציא פירות שביעית לחו"ל, אבל באופן שיחזיר את האתרוג לארץ ישראל לאחר סוכות, בזה מותר להוציא לחו"ל ללא שום פקפוק.

תנור בסוכה במדינות הקרות

[א] סיפר לי יהודי אחד שזכה לשמש את ה"חפץ חיים", שכאשר היה קר בסוכות, ציוה ה"חפץ חיים" להכניס לסוכה תנור חימום. [והיינו מדין "תשבו כעין תדורו", שהלא גם בבית כה"ג היה מחמם בתנור].

השולחן בתוך הסוכה

[ב] סיפר לי הגאון רבי שמואל גריינמן זצ"ל, שזכה להיות בחג הסוכות עם הקדוש ה"חפץ חיים" זצ"ל, וראה היאך החפץ חיים מקפיד שהשולחן יישאר בסוכה בזמן השינה בלילה, ופירש לו ה"חפץ חיים" זצ"ל טעמו, שברמ"א (סימן תר"ט) איתא שאם מצטער בסוכה משינה אינו יוצא גם באכילה, דבעינן סוכה הראויה לכל מילי, וא"כ הכא שהשולחן חוץ לסוכה אינה ראויה לקיים בה מצות אכילה, ולכן צריך להחזיק בלילה השולחן בסוכה. (עי' מועדים וזמנים חלק א' סימן פ"ז, שהוכיח דכ"ז רק לקיום המצווה לכתחילה).

פטור מצטער בהכנסת אורחים

[ג] סיפר לי ה"שרידי אש", שנזדמן לו להתארח בחג הסוכות אצל הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל, והגרח"ע לא ירד לסוכה כיון שלפי מצב בריאותו היה 'מצטער' מחמת הקור ששרר בחוץ, אבל כיון שהשרידי אש ירד לסוכה [שלפי מצב בריאותו לא היה מצטער], הופיע גם הגרח"ע זצ"ל בסוכה וירד לאכול עמו, ותמה השרידי אש ושאל את הגרח"ע זצ"ל מדוע שינה דעתו, והרי כבר הכריע מקודם שהוא פטור מכח מצטער, אמנם לאחר מכן ביאר, שפטור מצטער מפני גשמים היא רק ממצות סוכה אבל לא משאר מצוות, ולכן כל עוד שאורחו לא ירד לסוכה, היה פטור מלשבת בסוכה, אבל ברגע שאורחו ירד לסוכה, נמצא שיש לפניו מצוות הכנסת אורחים - להנעים לאורחו, וכלפי זה אין פטור מצטער, ולכן גם בקור ירד לקיים מצוה זו.

חשש גזל בסכך סוכה

[ד] שנה אחת כשביקרתי מיד אחרי חג הסוכות את הגאון וצדיק רבי מרדכי פגרמנסקי זצ"ל, סיפרו לי באי ביתו שכאשר בא רבי מרדכי לסוכה בליל סוכות, חקר ושאל על הסכך, ונודע לו שלקחו משכך גוי בלי לשאול ממנו להדיא רשות, וסמכו דהוי אומדנא דמוכח שבוודאי השכך מסכים לכך, ואמר שיש בזה חשש איסור גזל. והלכו מיד לשכך הגוי לשאול והוא הסכים מיד, אך מ"מ לא נחה דעתו, ונימוקו עמו - שכיון שבשעת העשייה לא אמר השכך להדיא שמסכים, נמצא שבשעת הנחת הסכך, עדיין היה סכך גזול, דכיון שלא הסכים לכך בפועל, הוי ייאוש שלא מדעת ולהלכה קי"ל דלי"ה ייאוש, ולכן גם עכשיו שנפקעה הגזילה, מ"מ הוי תעשה ולא מן העשוי, ועזב את הסוכה וטרח הרבה בכל הסיבה לחפש סוכה אחרת לצאת בה ידי חובתו, ומ"מ הורה לתלמידיו שיכולים לברך ולאכול בסוכה זו, דכיון דכיון שכשר לגזול לא שייך בזה דין תעשה ולא מן העשוי, (וכבר דנו בזה האחרונים).

כוונת המצווה בלילה הראשון

[ה] סיפר לי הגה"ח רבי אלימלך רומפלר זצ"ל, שבסוכת הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע הכריזו ותלו מודעה רבתא קודם חג הסוכות, שכיון שבעלזא הוא מקום הרבנות של הב"ח, יש לקיים פסק הב"ח (סי' תרכ"ה) שבלילה הראשון יש לכוון בשעת ישיבת סוכה את טעם מצוות ישיבת סוכה למען נזכור "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים".

אכילת הפת בלילה ראשונה יחד עם דברים המלפתים

[ו] סיפר לי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שהגאון רבי דוד בהר"ן זצ"ל העדיף לאכול בלילה ראשונה דסוכות פת ביחד עם דגים, דעי"ז הוי אכילה דשמחה, ויש בזה שמחת יו"ט. [וזוהו דלא כדעת "יד אליהו" דס"ל שאין לקיים המצווה דלילה ראשונה באכילת פת עם דברים המלפתים את הפת].

ביאור טעמו של רב נחמן שדחה את האשה שבכתה על גזילת עצי סוכתה
[ז] בזמן שהמשכילים ברוסיה ובראשם הסופר הרשע גרץ (שר"י) פרסמו בעיתונים דברי בלע על חז"ל הקדושים, הם פרסמו מאמרי לעג על המעשה המובא בגמ' סוכה (ל"א ע"א) בההיא סבתא שבאה לרב נחמן וסיפרה לו שריש גלותא וכל רבנן גזלו עצים ממנה ובנו את סוכתם בעצים הללו שגזלו ממנה, ורב נחמן לא השיגח בה, והגם שהיא בכתה מ"מ דחה אותה רב נחמן ואמר שהיא קולנית, עיי"ש, ופרסמו המשכילים בעיתונים דברי בלע על חכמינו ז"ל שכביכול הם אכזריים שדחו ענייה זקנה שדרשה בחזרה עצים שגזלו ממנה, ודבריהם עשו רושם רב להבאיש ריח חכמינו ז"ל.

וזקני הג"ר שלמה זלמן פינס זצ"ל השיב להם, שאדרבה בזה רואים צדקת רב נחמן וחכמת חז"ל, שהרי בריטב"א בסוגיא שם מבואר שאם הנגזל תובע את העצים בב"ד בתוך ימי החג, אין הגזלן חייב להשיב את גוף החפץ, שמצד תקנת השבים יכול לשלם דמים, אבל אם הנגזל תובע אלא לאחר החג, אז אין תקנת השבים וחייבי להחזיר גוף העצים, ומעתה אדרבה, רב נחמן רצה שהסבתא תקבל בחזרה את העצים שלה כבקשתה, וע"כ השתמט ודחה תביעתה לאחר החג כדי שאז תקבל בחזרה העצים גופא כרצונה, וא"כ אין כאן ח"ו אכזריות אלא התחשבות בדבריה ורצונה.

נתרם לע"נ הרב אשר בן לולו זצ"ל, מוותיקי המתפללים בבית מדרשו של מרן שליט"א בהר נוף, ואשר היה דבוק בלו"נ במרן שליט"א. הונצח על ידי בני משפחתו לרגל יום ה"צ הראשון אשר יחול השנה ביום א' דחזה"מ סוכות, ת.ג.צ.ב.ה.